

DE DIAMANTVELDEN IN ZUID-AFRIKA.

DOOR

DR. F. W. KRECKE.

In de laatste jaren is de aandacht meer en meer op Zuid-Afrika gevestigd. En geen wonder, want dit land biedt en door zijn klimaat, dat aan Italië herinnert, en door zijne vruchtbaarheid, en door zijne minerale schatten voor den landverhuizer onmiskembare voordeelen aan. Deze zijn nog toegenomen door de ontdekking van uitgestrekte diamantvelden, die eene zoo ruime opbrengst aan edelgesteenten opleveren, dat de prijs der diamanten daardoor aanmerkelijk is gedaald. Door de welwillendheid van Dr. H. ROCKENS, te Amsterdam, vroeger arts in de diamantvelden, en zijn zoon, die zich thans weder in Zuid-Afrika bevindt, ben ik in staat enkele merkwaardige bijzonderheden daarvan mede te deelen, die, naar ik hoop, aan de lezers van dit tijdschrift niet ongevallig zullen zijn.

De ontdekking der Zuid-Afrikaansche diamantvelden geschiedde door een toeval; een arme boer, nabij Hopetown, SCHALK NIEKERK genoemd, bezat eenige blinkende steentjes, waarmede zijne kinderen speelden. Op zekeren dag, omstreeks 1866, werd hij bezocht door een reiziger, die de binnenlanden inging, om met de aldaar wonende kolonisten en kaffers handel te drijven (een dusgenoemde *kaffirtrader* of marskramer), o' REILLEY genoemd. Deze meende eenige dezer steentjes als diamanten te herkennen en deed aan NIEKERK het voorstel, deze naar Grahamstown mede te nemen en daar te doen onderzoeken. Bleken het werke-

lijke diamanten te zijn, dan zouden zij de waarde samen deelen. Dit voorstel werd aangenomen; het bleek dat de steenen diamanten waren, en de zwaarste daarvan, die 17 à 11 karaat woog, ging, voor eene som van 500 L. (ƒ 6000), in het bezit over van SIR GEORGE GRAY, den toenmaligen gouverneur der Kaapkolonie. — Eenigen tijd later bezocht NIEKERK een kaffer, die het beroep van wonderdokter uitoefende, te Albany; deze was in het bezit van eene menigte steenen en andere voorwerpen, die hij bij zijne kwakzalverskunsten gebruikte. NIEKERK meende in den grootsten een diamant te zien en wilde dien van den kafferdokter koopen, die hem aanvankelijk niet wilde afstaan, doch ten slotte daartoe overging, toen hem daarvoor de ossenwagen, waarmede NIEKERK de reis had gedaan, benevens 300 schapen werden geboden, welk een en ander zijne geheele bezitting uitmaakte. NIEKERK, gelukkig met het bezit van zijn schat, ging daarmede naar Hopetown, waar een Duitsch koopman, LILIENFELD, den steen onderzocht, als een diamant herkende en voor 11.000 L. (ƒ 132,000) van NIEKERK kocht. Deze steen heeft een gewicht van meer dan 80 karaat en bevindt zich thans, onder den naam van *Star of South-Africa*, in het bezit van den hertog van DUDLEY.

Toen het voorkomen van diamanten in het binnenland in de kolonie bekend werd, ging men overal aan het zoeken en ontdekte in 1869 deze edelgesteenten langs de oevers der Vaalrivier, bij Klipdrift, waar ze gevonden worden in eene laag van leigesteente. Deze wordt met houweelen losgebroken en gedurende eenigen tijd aan den invloed van weer en wind blootgesteld, waarbij het gesteente spoedig verweert. Daarna wordt het aan den oever der rivier geslibd, waarbij de diamanten achterblijven. Ook in het bed der rivier komen diamanten voor tusschen kiezelsteenen, dusgenoemde *rolklippen*, en fijn rivierzand. Nadat de rolsteenen verwijderd zijn, wordt het rivierzand gewasschen, op dezelfde wijze, als tot het verkrijgen van stofgoud gebruikelijk is.

Toen men langs de oevers der Vaalrivier dieper in het gesteente doordrong, werd het voortdurend harder, waardoor het moeilijk te bewerken was; zoodat, toen men later elders betere diamantvelden vond, de graverijen aan de Vaalrivier werden verlaten.

Tusschen Boshof en de Vaalrivier, op omstreeks 1200 kilometers van de Kaapstad verwijderd, onder 29° Z.Br. en 25° O.L. van Greenwich, ligt eene uitgestrekte, droge en onbebouwde vlakte, die omstreeks 2000 meters boven den zeespiegel verheven is. Deze streek is zoo vol-

komen vlak, dat het gezicht van den reiziger door niets wordt belemmerd, even als op zee. Hier en daar ziet men alleen enkele spichtige Mimoseën. De bodem bestaat uit rood leem. Deze vlakte behoorde oorspronkelijk aan ADAM KOK, een opperhoofd der Gricka-kaffers, die het later aan een ander Gricka-hoofd, WATERBOER genaamd, afstond. Deze verkocht het aan den Oranje-Vrijstaat; doch in November 1871 werd dit terrein door de Engelsche regeering geannexeerd, waarvoor in 1876 eene schadeloosstelling van 100.000 L. aan den Vrijstaat werd toegekend. Op deze vlakte bevindt zich eene dusgenoemde *pan*, een meertje, dat in den regentijd met brak water is gevuld, doch in den zomer volkomen uitdroogt, waarbij eene witte zoutkorst achterblijft. Het stuk grond, waarop deze pan gelegen is, behoorde in eigendom aan een boer, DUTOIT genoemd, en werd daarom Dutoit's pan geheeten. Door een toeval werden aldaar, in 1871, diamanten gevonden, evenals in de nabijgelegen plaatsen Bultfontein (alzoo genaamd omdat de bodem aldaar eenigszins oneffen is en dusgenoemde *bulten* vormt), Old de Beer's- en de Beer's New-Rush, die binnen een cirkel van 5 kilometers straal gelegen zijn. In tegenstelling tot de graverijen langs de Vaalrivier, worden deze *dry diggings* genoemd. Terstond nadat het voorkomen van diamanten aldaar bekend was, stroomden, voornamelijk van de graverijen langs de Vaalrivier, de diamantgravers toe en werd de grond afgedeeld in kleine perceelen, van 30 Engelsche voeten in het vierkant, *claims* genoemd, die in den beginne tegen geringen prijs werden verkocht. Later rees de waarde dezer claims aanzienlijk, zoodat stukken grond, die aanvankelijk 5 L. kostten, voor 500 L. werden verkocht. Sommige claims te New-Rush brachtten zelfs 6000 L. op. In het begin was de wijze van ontginning der mijnen zeer eenvoudig: de diamantgravers begonnen den bodem, die uit een rood of geelachtig leem bestaat, met koevoeten, houweelen en spaden om te werken. De leem werd met emmers naar boven gedragen en gebracht op een grove zeef, waaronder zich een fijnere bevond, die aan elkander bevestigd waren; zij werden aan touwen opgehangen en in eene heen- en weergaande beweging gebracht. Deze toestel wordt *wieg* (*cradle*) genoemd. De grovere stukken blijven op de bovenste zeef liggen, terwijl de fijnere door de onderste worden teruggehouden en de fijnste deelen daardoor heengaan. De grovere stukken werden doorzocht, de fijnere op een tafel geworpen, waaraan zich één of meer personen plaatsten. Ieder persoon had een driekant plaatje blik in de

hand, waarmede hij de leem, bij gedeelten, naar zich toekrabde, om te zien of zich daarin ook diamanten bevonden. Het doorzochte leem werd op den grond geworpen. Daardoor ontstonden weldra geheele heuvels. Niet zelden gebeurde het dat één persoon dagelijks 4 of 5 grootere diamanten vond, doch soms moest hij ook maanden zoeken, voor hij een enkel dezer edelgesteenten kon machtig worden.

De bovengrond was spoedig verwerkt, zoodat men dieper moest graven, om het diamanthoudende leem te verkrijgen. Daarbij was de handenarbeid te moeielijk, zoodat men op betere hulpmiddelen bedacht was, om zijn doel te bereiken. Op de zandheuvels, die door het uitgraven der claims waren gevormd, werd, voor elke claim, ééne paal geplaatst en eene tweede op de plaats, vanwaar men het leem wilde verwijderen. De bovenenden van beiden werden verbonden door een stevig ijzerdraad, waarover een rolletje liep, waaraan een emmer was opgehangen, waarin het leem werd geworpen. Om den emmer langs dit ijzerdraad te doen bewegen, werden, aan beide zijden van het rolletje, touwen vastgemaakt, die loopen over raderen, die aan de beide palen zijn bevestigd en door een persoon worden rondgedraaid. — Aankankelijk gebruikte men blikken emmers doch daar deze niet zelden naar beneden vielen en op de hoofden van diamantgravers in andere claims te recht kwamen, heeft men ze door emmers van ossenhuiden vervangen. Het afdalen in de claims geschiedde, hetzij door touwladders, hetzij door een los touw, dat aan den bovenkant bevestigd was.

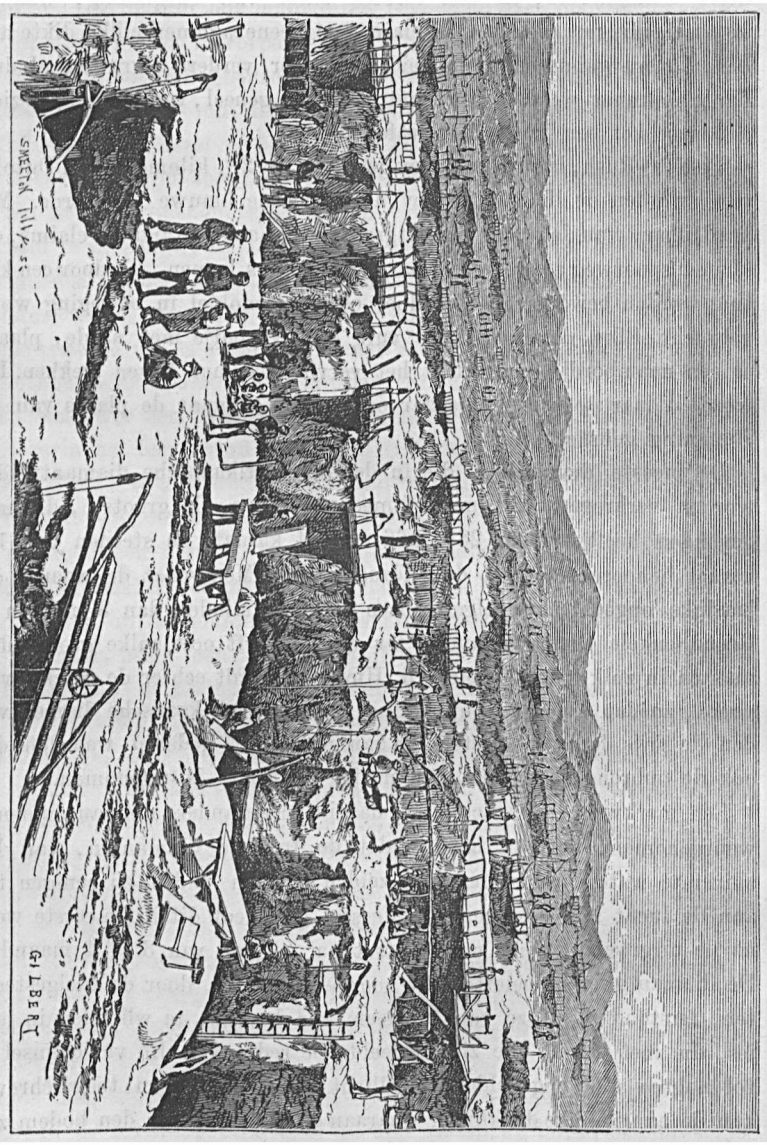
Later werd, door eene maatschappij, stoomkracht aangewend, om het leem uit de claims naar boven te brengen. Daartoe gebruikt men een koord zonder einde, dat gewonden is om twee raderen, waarvan het eene zich op de plaats waar het uitgraven geschiedt, bevindt en het andere nabij den rand der claims is geplaatst. Dit laatste wordt door eene locomobiel in beweging gebracht. De emmers zijn onmiddellijk aan het koord zonder einde bevestigd en keeren zich om bij hunnen overgang over de raderen. Daarbij storten zij hunnen inhoud uit in eene hellende houten goot, waardoor die wordt overgebracht op een paar aan elkander bevestigde zeven, zooals boven zijn beschreven, en die insgelijks door stoomkracht worden heen en weer geschud. Het leem wordt van de zeven op eene tafel gestort en op de boven beschreven wijze, met de hand, uitgezocht. Om de personen, die in de claims met het uitgraven bezig zijn, in gemeenschap te stellen met hen, die de beweging der toestellen, aan den rand daarvan, regelen, zijn bellen aangebracht.

Achterstaande figuur geeft eene voorstelling van een in claims afgedeeld diamantveld, in den eersten staat van ontginning, wanneer de afscheidingen tusschen de claims nog eene aanmerkelijke dikte hebben. Later, wanneer die afscheidingen door verdere afgraving al dunner en dunner worden, vertoont zich het geheel, van boven op gezien, als ware het een reusachtig wafelijzer.

Te New-Rush, later Kimberley genoemd, op $2\frac{1}{2}$ kilometer van Dutoitspan, worden de diamanten gevonden in eene blauwe leemaarde. Men heeft daar, van de plaats der uitgraving tot aan den rand der claims, een kleinen spoorweg aangelegd, waarop wagentjes loopen, die door een ketting worden bewogen, welke door eene locomobiel in beweging wordt gebracht. Elke diamantgraver vult een wagentje met aarde, plaatst er een naambordje op en laat het vervolgens naar boven trekken. Het wordt aldaar door den eigenaar opgewacht en naar de plaats van bestemming gebracht.

De meeste diamanten, die in de Zuid-Afrikaansche diamantvelden worden verkregen, zijn min of meer gebroken. De grootste, die men gevonden heeft, wogen 288, 166 en 144 karaat, en steenen van 100 karaat behooren niet tot de zeldzaamheden. Men schat de waarde der jaarlijks opgedolven edelgesteenten op niet minder dan 3 miljoen L. Geene enkele diamantgraverij ter wereld heeft ooit zulke groote diamanten in zulk getal opgeleverd. Hierdoor wordt echter de markt overvoerd, zoódat sinds de ontdekking der Zuid-Afrikaansche diamantvelden de prijs dezer edelgesteenten aanmerkelijk is gedaald, waardoor dan ook de opbrengst in den laatsten tijd eenigszins is afgenomen.

Een merkwaardig verschijnsel, dat in geene andere diamantmijnen is waargenomen, bestaat hierin, dat de fraaiste diamanten, van het zuiverste water, verkrijgen niet zelden barsten nadat zij eenigen tijd aan de lucht zijn blootgesteld. Meestal geschiedt dit in de eerste week na de uitgraving, soms echter eerst na verloop van 3 of 4 maanden. De diamantgravers beletten dit zooveel mogelijk, door de edelgesteenten, terstond nadat ze van het leem zijn bevrijd, te wikkelen in lapjes, die met vet of olie zijn bedeed. De reden van dit verschijnsel is tot nogtoe niet opgehelderd. Wellicht moet het worden toegeschreven aan de aanzienlijke drukking, waaraan de diamanten in den bodem zijn blootgesteld, en ontstaan de scheuren omdat ze, na het uitgraven, daarvan bevrijd zijn.

Even in "claims" afgedeeeld diamantveld in Zuid-Afrika.

Het klimaat der diamantvelden levert enkele merkwaardige bijzonderheden op. Evenals op alle hoogvlakten, verschilt de temperatuur van den dag veel van die van den avond en den nacht. De dagelijksche wisselingen der temperatuur bedragen niet minder dan 15 tot 20° C. Gedurende de zomermaanden — van December tot Maart — heerschen niet zelden zware onweersbuien, vergezeld van hevige stortregens; door den bliksem worden dan somtijds personen gedood. Dikwijls zijn deze onweersbuien vergezeld van hevige windvlagen, die veel schade aanrichten. Daardoor werden o. a., vóór bijna 6 jaren, de Engelsche kerk, die van hout was opgetrokken, alsmede een nieuw houten huis en eene menigte tenten verwoest.

De eerste bewoners der diamantvelden bestonden uit een zonderling mengsel van allerlei natiën; zij woonden in tenten, die dikwijls door den wind werden omvergeworpen. Niet zelden gebeurde het, dat iemand, die door schuldenaars werd bedreigd, bij nacht en ontijde zijne tent oppakte en naar een ander deel der nederzetting verhuisde, waar hij moeielijk te vinden was. — Omstreeks één jaar na hunne ontdekking, werden in de diamantvelden de eerste houten huizen geplaatst, en spoedig daarna ook gebouwen, waarvan het geraamte uit houten balken bestaat, die aan de buiten- en binnenzijde met zinken platen bedekt zijn, terwijl de tusschenruimten met vilt worden aangevuld. Ook werden woningen van ongebakken en in de zon gedroogde steenen opgetrokken, die echter, bij zware regenbuien, dikwijls geheel of gedeeltelijk in elkander zakten.

Daar de grond in de diamantvelden dor en droog is, had men in den aanvang met gebrek aan water te kampen. Toen de claims echter tot eene genoegzame diepte waren uitgegraven, kwam water te voorschijn, en wel, te Dutoits-pan, op eene diepte van 4 tot 5 meters, en te Kimberley op 30 tot 50 meters. Daar werden toen putten gegraven, waarop pompen werden geplaatst, die het water opvoeren.

Zooals op alle plaatsen, waar veel geld wordt verdiend, ontstonden in de diamantvelden ook spoedig gelegenheden, waar men zijn geld kan verteren. Winkels verzezen in grooten getale, concerten en toneelvoorstellingen kwamen aan de orde van den dag, en het aantal cantines was weldra legio.

De kleeding der diamantgravers bestaat in den regel uit een grijs linnen pak, een grooten viltten of gevlochten stroochoed en een breeden lederen gordel om de middel, waarin zich taschjes bevinden tot berging der diamanten.

De meeste werklieden zijn kaffers, wier eenig kleedingstuk in den zomer een dusgenoemde *staartriem* is. Hiertusschen verbergen zij niet zelden de gevonden diamanten, om deze, na afloop der werkuren, in de cantines voor sterken drank te verkoopen, hoewel het aan de cantine-houders verboden is, diamanten van kaffers te koopen. Om dit zooveel mogelijk te voorkomen, worden de inlanders wekelijks op de marktplainen onderzocht. Na verloop van een half jaar keeren de meesten naar hunne dorpen of kralen terug en worden door anderen vervangen. Velen koopen voor het verdiende geld geweren, die zij op de jacht, of in den oorlog gebruiken, en voorzeker is menig wapen, waardoor de Kaffers in het afgelopen jaar de inwoners der voormalige Transvaalsche Republiek voor zich hebben doen terugdeinzen, langs dien weg in hunne handen gekomen.

Leiden, Maart 1878.